

1. BİRLEŞİK SÖZCÜKLERİN YAZIMI:

A) Birleşik İsimlerin Yazımı:

• Anlam Kayması/Değişimi:

İSİM + İSİM

İkinci sözcük gerçek anlamını korursa ayrı yazılır, ikinci sözcükte anlam değişimi olursa bitişik yazılır.

!!! İki isim şeklinde kurulan birleşik isimleri *bitişik* yazabilmek için ya her iki kelime de gerçek anlamını kaybetmeli ya da sadece ikinci kelime gerçek anlamını kaybetmelidir.

!!! Birinci kelime gerçek anlamını kaybetse bile ikinci kelime gerçek anlamını koruyorsa o birleşik kelimeler *ayrı* yazılır.

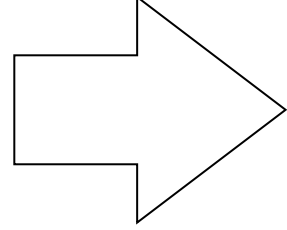
<i>deve kuşu</i>	<i>köpek balığı</i>
<i>ham madde</i>	<i>alaca karanlık</i>
<i>alçak gönüllü</i>	<i>yurt dışı</i>
<i>kara yolu</i>	<i>ön söz</i>
<i>öz geçmiş</i>	<i>gök taşı</i>
<i>deniz yılanı</i>	<i>iş yeri</i>
<i>göz altı kremi</i>	<i>yer altı kablolar</i>
<i>su altı</i>	<i>dil bilgisi</i>
<i>toplum bilimi</i>	<i>bilim insanı</i>
<i>yer kabuğu</i>	<i>yer çekimi</i>
<i>çevrim içi</i>	<i>bilim kurgu</i>
<i>su küre</i>	<i>nar çiçeği(bitki)</i>
<i>bağ evi</i>	<i>ana kara</i>
<i>ren geyiği</i>	<i>ana dil</i>
<i>şehirler arası</i>	<i>metinler arası</i>

<i>başiboş</i>	<i>başibozuk</i>
<i>rüzgargülü</i>	<i>keçiboynuzu</i>
<i>denizati</i>	<i>hanımeli</i>
<i>suçiçeği</i>	<i>aslanağzı</i>
<i>narçiçeği(reng)</i>	<i>gözaltı(tutuklama)</i>
<i>yeraltı(mafya)</i>	<i>soğukkanlı</i>
<i>polisevi</i>	<i>aşevi</i>
<i>gözlemevi</i>	<i>düzyazı</i>
<i>boşboğaz</i>	<i>pisboğaz</i>
<i>cingöz</i>	<i>açgözlü</i>
<i>uluslararası</i>	<i>denizyıldızı</i>
<i>önayak(olmak)</i>	<i>giderayak</i>

• Tür Kayması/Değişimi:

(FİİL) + (FİİL)

(İSİM) + (FİİL)

İSİMLEŞİR
ya da
SIFATLAŞIR

!!! İçerisinde fiil bulunan birleşik unsurlar cümle içerisinde fiil özelliğini kaybederek isim ya da sıfat olmuşlarsa *bitişik* yazılırlar. Çünkü tür değişimine uğrayarak isimleşmişlerdir. Tür değişiminde kelimelerin anlamlarına bakmayız.

<i>karıncaincitmez</i>	<i>karıncaezmez</i>
<i>varyemez</i>	<i>güngörmüş</i>
<i>çokbilmiş</i>	<i>gökdelen</i>
<i>saçkıran</i>	<i>ahmakıslatan</i>
<i>mirasyedi</i>	<i>başınçölçer</i>
<i>oldubitti</i>	<i>alışveriş</i>
<i>dedikodu</i>	<i>yapboz</i>
<i>çekyat</i>	<i>kapkaç</i>
<i>konargöçer</i>	<i>gecekondu</i>
<i>uçaksavar</i>	<i>imambayıldı</i>
<i>değerbilir</i>	<i>kadirbilir</i>
<i>vatansever</i>	<i>barışsever</i>
<i>şıpsevdi</i>	<i>hacıyatmaz</i>
<i>gelişigüzel</i>	<i>albeni</i>

!!! Sıfat fiil ekleriyle(-er/-ar, -maz/-mez, vb.) kurulan sıfat tamlamaları *ayrı* yazılır:

*çıkma*z sokak döner sermaye
çalar saat güler yüz...

B) Birleşik Eylemlerin Yazımı:

- **Yardımcı Eylemlerin Yazımı:** Ayrıntılı açıklamaları önceki sayfalarda yapmıştık.
- **Kurallı Birleşik Eylemlerin Yazımı:** Bitişik yazılan eylemlerdir. Bunlar 4'e ayrılır:

Yeterlilik fiili: -ebil

Tezlik fiili: -iver

Yaklaşma fiili: -eyaz

Sürerlilik fiili: -egal / -ekal / -edur

gidedurun – *bakakalmış* – *tartışıl*agelen – *bayıl*ayazdı
– *düşeyazmış* – *söylen*egelir – *yapabil*irim – *gidiver*di...

- **Anlamca Kaynaşmış(Deyimleşmiş) Birleşik Eylemler:** Deyimler *ayrı* yazılan kelime birliktelikleridir.

Gün yüzüne çıkarmak – *talih kuşu konmak* – ayak
diretmek – *su yüzüne çıkmak*...

!!! *vazgeçmek*
 varsaymak
 öngörmek
 başvurmak
 el vermek } **Bu fiiller
 daima bitişik
 yazılır.**

Bitişik ya da ayrı yazılan sözcüklerle ilgili bazı genellemeler:

• **İKİLEMELERİN YAZIMI:**

Anlatımı pekiştirmek amacıyla aralarında ses ya da anlam bakımından ilişki bulunan sözcükleri tekrar etmektir.

Bazı istisnalar dışında daima **ayrı** yazılır:

boy bos – *er geç* – *eninde sonunda* – *art arda* –
kap kacak – *başlı başına* – *körü körüne* – *pisi pisine* –
çoluk çocuk – *eciş büçüş* – *eğri büğrü* – *yan yana* –
karman çorman...

İstisnalar: *gitgide* – *altüst* – *susp*us – *öteberi* –
birbirine – *birdenbire*...

• **PEKİŞTİRMELERİN YAZIMI**

Öncelikle birleşik kelime sayılmazlar. Ortada iki ayrı kelime yoktur ve ikilemelerle karıştırmamak gerekir. Her zaman **bitişik** yazılır.

İki şekilde yapılır:

- Bir sözcüğün ilk ünlüsüne kadarki kısmı aynı kelimenin başına getirilir ve "m – p – r – s" pekiştirme ünsüzü eklenerek:

bembeyaz – *tertemiz* – *sapsarı* – *yepyeni* –
ipince – *apaçık* – *yusuvarlak* – *mosmor*...

- Bazen aynı durumda pekiştirme ünsüzlerinden sonra ünlü türeyebilir:

sapasağlam – *gepegenç* – *güpegündüz* –
düpedüz – *yapayalnız* – *çepeçevre*...

Ayrıca "karmakarışık, paramparça, darmadağınık, darmaduman, çırılçıplak/çırılçılak, sırlıklam/sırlıklam" gibi örnekler de vardır.

• **"BAŞ" SÖZCÜĞÜNÜN YAZIMI:**

İki şekilde yazılır:

- Sıfat tamlaması içinde yer alırsa **bitişik** yazılır:

başvekil – *başrol* – *başmakale* – *başbölge* –
başpehivan – *başyazar* – *başhemşire* –
başmüdür – *başöğretmen* – *başsavcı*...

- İsim tamlaması içinde yer alırsa **ayrı** yazılır:

baş ağrısı – *baş belası* – *baş yastığı* – *baş havlusu* – *baş tacı* – *baş ucu*...

İstisna: "başsağlığı" ve coğrafi bir terim olan "başucu" sözcükleri isim tamlaması olduğu halde **bitişik** yazılır.

• **"BAŞI" SÖZCÜĞÜNÜN YAZIMI:**

Bir topluluğun yöneticisi anlamına gelirse **bitişik** yazılır:

elebaşı – *çeribaşı* – *örgütbaşı* – *aşçıbaşı* – *binbaşı*...

- **“HER” SÖZCÜĞÜNÜN YAZIMI:**

Belgisiz sıfat olan bu sözcük bazı istisnalar dışında **ayrı** yazılır:

*her an – her şey – her zaman – her dem – her gün –
her bir – her biri – her halde(kesinlik bildirirse yani
“her durumda” anlamı verirse)...*

İstisnalar: “herhangi” ve “herhalde”(belki anlamındaysa) sözcükleri **bitişik** yazılır.

- **“ŞEY” SÖZCÜĞÜNÜN YAZIMI:**

Belgisiz zamir olan bu sözcük her daim **ayrı** yazılır:

her şey – bir şey – herhangi bir şey – her şeyimsin...

- **“BİR” SÖZCÜĞÜNÜN YAZIMI:**

Sayı sıfatı ya da belgisiz sıfat olan bu sözcük **ayrı** yazılır:

*bir an – bir anda – bir ara – bir araya – bir arada –
bir kez – bir gün – bir şey – herhangi bir şey...*

- **“BİNBİR” / “BİN BİR” SÖZCÜKLERİNİN YAZIMI:**

Bu sözcük sadece sayı bildirirse **ayrı** yazılır. “Pek çok, pek çok sayıda” anlamı verirse **bitişik** yazılır.

*Yeşilin binbir tonu... / binbir insanla uğraşıyorum...
Otele giriş yapan bin birinci misafir sizsiniz.*

- **“YÜZYIL” / “YÜZ YIL” SÖZCÜKLERİNİN YAZIMI:**

“Asır” anlamındaysa **bitişik**, “sayı” bildirirse **ayrı** yazılır:

*Burada yüzyıllarca yaşadılar. / 19. yüzyılın sonu...
Dedem tam yüz yıl yaşamış.*

- **“PEK”, “EN”, “DAHA” SÖZCÜKLERİNİN YAZIMI:**

Miktar zarfı olan bu sözcükler daima **ayrı** yazılır:

en çok – daha çok – pek çok...

- **“BİRTAKIM” / “BİR TAKIM” SÖZCÜKLERİNİN YAZIMI:**

“Bazı” anlamına gelirse **bitişik** yazılır. “Bir” sözcüğü sayı bildirirse **ayrı** yazılır.

*Birtakım fikirler – birtakım insanlar...
Ona bir takım nevresim aldım.
Bir takım nasıl olur da maçı satar.*

- **“BİRKAÇ”, “BİRÇOK”, “HİÇBİR”, “BİRAZ” SÖZCÜKLERİNİN YAZIMI:**

Gerçek anlamlarını kaybederek belgisizlik anlamı kazanan bu kelimeler her zaman **bitişik** yazılır.

birkaç fikir – birçok ders – hiçbir ülke – biraz zaman...

- **SAYILARIN YAZIMI:**

Bankacılık, çek-senet gibi dolandırıcılığa açık kullanımlar hariç sayılar **ayrı** yazılır.

Sayılar rakamla ya da yazıyla yazılabildiği gibi hem rakam hem yazıyla da yazılabilir.

*Bin iki yüz elli üç kişi katıldı.
Buraya on binlerce insan akın etti
Bin 200 kişi tespit edildi.
7 bin 600 kişi yararlanmış bundan.
2 milyar ödeme yapıldı.
3745 kişiye ikramiye çıkmış.*

- **“İÇİ”, “DIŞI”, “SIRA”, “ART”, “YOLU” SÖZCÜKLERİNİN YAZIMI:**

Bu sözcüklerin kurduğu birleşik kelimeler **ayrı** yazılır.

*hava yolu – kara yolu – deniz yolu – demir yolu –
yurt içi – şehir dışı – ahlak dışı – din dışı – çağ dışı –
yasa dışı – hafta içi – sıra dışı – peşi sıra – ardı sıra –
yanı sıra – akli sıra – art niyet...*

• “ALT”, “ÜST”, “ÜZERİ” SÖZCÜKLERİNİN YAZIMI:

Bu kelimeler somut olarak yüzey bildirirse **ayrı**, gerçek anlamını kaybederse **bitişik** yazılır:

su altı – yer altı kabloları – diz üstü yaraları – pilav üstü – göz altı kremi...

yeraltı(mafya) – denizaltı(aracı) – dizüstü(laptop) – gözaltı(tutuklama) – akşamüstü – bayramüzeri – öğleüzeri – kalburüstü – suçüstü – doğaüstü – insanüstü...

!!! Vücut şeklini bildiren “yüzüstü” ve “sırtüstü” sözcükleri **bitişik** yazılır.

• “ANA”, “ÖN”, “ÖZ” SÖZCÜKLERİNİN YAZIMI:

Bir genelleme yapacak olursak bu sözcüklerin kurduğu birleşik sözcükler -bazı istisnaları saymazsak- **ayrı** yazılır. Çünkü ikinci sözcükler anlamını korur.

ana kara – ana dil – ana yol – ana vatan – ana tema – ön söz – ön şart – ön eleme – ön kabul – ön yargı – öz geçmiş – öz güven – öz saygı – öz denetim – öz kaynak – öz eleştiri...

!!! **İstisnalar:** öngörü – önsezi – özveri – anayasa – anaokul – anaerki – anamal – anapara

• “OKUL”, “ÖĞRETİM” SÖZCÜKLERİNİN YAZIMI:

Gerçek anlamını korusa bile bu sözcükler **bitişik** yazılır.

yüksekokul – ortaöğretim – ortaokul – ilkokul – ilköğretim – yükseköğretim...

• “BİRE BİR” / “BİREBİR” SÖZCÜKLERİNİN YAZIMI:

Bu sözcük “etkili, uygun” anlamına gelirse **bitişik**; “teke tek” anlamına gelirse **ayrı** yazılır.

Bire bir etüt – bire bir görüşme – bire bir çalışma – bire bir mücadele – bire bir soru çözümü – bu ürün bire bir verdi...

*Bu ilaç baş ağrısına birebirmiş.
Bu soru bankası TYT için birebir.*

• “HANE” SÖZCÜĞÜNÜN YAZIMI:

Tabii ki bitişik yazılır. Bazı sözcüklerde “hane” sözcüğünün ilk hecesi düşer.

dershane – yemekhane – yazıhane – mapushane – hapishane – yatakhane – muayenehane – darphane...

!!! “eczane – pastane – postane – hastane – tersane” sadece bu örneklerde ilk hece düşer ve bu kelimeler bu şekilde yazılır.

• YARDIMCI FİİLLERİN YAZIMI:

(etmek, olmak, eylemek, kılmak vb.)

İSİM + YARDIMCI FİİL

Herhangi bir ses olayı varsa bitişik yoksa ayrı

Yanlış

zehir etmek

kayıt olan

vaat etmek

kasıt etti

gasp etmek

darp etmek

nakil etti

haz etmek

his etmiş

hal etti

ret etti

sabır ediyor

hazım etmek

sır oldu

arzedirim

terketmiş

sevketti

Sarfetmiş

farkediyor

sağol

hoşçakal

Doğru

zehretmek

kaydolan

vadetmek

kastetti

gasbetmek

darbetmek

nakletti

hazzetmek

hissetmiş

halletti

reddetti

sabrediyor

hazmetmek

sırrolu

arz ederim

terk etmiş

sevk etti

sarf etmiş

fark ediyor

sağ ol

hoşça kal

hoşgeldin	hoş geldin
başetmek	baş etmek
sözetti	söz etti
yâdetmek	yâd etmek
zaptetmek	zapt etmek
varolmak	var olmak

!!! Ayrıca Türkçe mantıkta herhangi bir ses olayı olmadığı halde bitişik yazılan bazı örnekler de vardır:

hamdetmek	hamdolsun
cezbetmek	mahvolmak
mahvetmek	menetmek
menolunmak	tabetmek
katetmek...	

• ARAPÇA / FARŞÇA KURALA GÖRE OLUŞTURULAN TAMLAMALARIN YAZIMI:

Bu tamlamalar orijinal aslına göre yani ayrı yazılabilir. Ancak bu tamlamaların bitişik yazılmasında da hata yoktur.

Kuvayımilliye	Misakımillî
Servetifünun	fecriati
resmiğeçit	resmikabul
medariiftihar...	

• BİRLEŞİK SÖZCÜKLERLE İLGİLİ GARİP BİR KURAL:

İçinde renk adı geçen “bitki, hayvan ve hastalık adları” bitişik yazılır.

Karasinek	karalahana
Yeşilzeytin	alageyik
Bozayı	alabalık
Karaçam	karahumma
Sarıhumma	karabatak
Yeşilfasulye	kırmızıbiber

2. ÖZEL İSİMLERİN YAZIMI:

- ✓ Dil, din, ırk, mezhep, etnik köken, astronomi, astroloji, burçlar, gezegen adları, yer adları, ülke adları, hayvanlara verilen adlar vb. özel isimdir ve büyük harfle yazılmalıdır. Ayrıca üzerine getirilen tüm çekim ekleri kesmeyle ayrılır.

Günümüzde **Orta Doğu’daki Müslümanlar** zordadır. Onlara göre **Hristiyanlıkta Tanrı** anlayışı farklıdır. Yeni kurulan Yörük çadırları kaldırılacaktı. **Suriye’nin** kuzeyine geçen **Vali**, olayı inceleyecekti. Ülkemizde **Balık** burcundaki insanlar oldukça fazla. **Dünya’nın Ay’a** uzaklığı dikkat çekicidir. Açık havalarda **Çoban Yıldızı’nı** görmek olasıdır. Bu akşam **Pamuk’un** maması bitebilir. Önümüzdeki ay **Güneş** tutulması yaşanacaktı. NASA **Güneş** sistemindeki gezegenleri inceliyor.

!!! “**Güneş sistemi, Güneş tutulması, Ay tutulması**” gibi örneklerde yer alan ikinci kelimeler özel isimlere dahil değildir ve küçük yazılır. Çünkü tutulma hadisesi çok kez olmaktadır ve Güneş sistemi dışında başka sistemler de vardır. Yani çokluk olduğu için bu ikinci kelimeler küçük yazılır.

!!! “**Tanrı**” kelimesi tek bir yaratıcıdan bahsederse yani semavi dinler için kullanılırsa büyük, çok tanrılı dinler için kullanılırsa küçük yazılır.

Eski Yunan **tanrıları** mitolojinin başkahramanlarıdır.

!!! “**vali, bakan, kaymakam, meclis, kurum**” vb. sözcükler belirli bir makamı kastedecek şekilde kullanılırsa büyük harfle yazılmaktadır.

Elinizdeki dosya ivedilikle **Bakan’a** sunulacaktır. Yarin **Kurum’dan** kapsamlı bir açıklama yapılacaktır.

• ÖZEL AD TAKIMLARININ YAZIMI:

- Coğrafi terimler büyük yazılır:

Antalya Körfezi’ne – Iğdır Ovası’nda – Van Gölü’nün – Marmara Denizi’ndeki – Kelebekler Vadisi’ne...

- Yapı adları büyük yazılır:

Antoninler Çeşmesi’ni – Orhun Abideleri’ne – Aşyan Köşkü’nde – Topkapı Sarayı’nın – Muratpaşa Camisi’ne – Ankara Kalesi’nin –

- Adres sözcükleri büyük yazılır:

Hurma Mahallesi'nde – Şarampol Caddesi'nin – Tuva Sitesi'ni – Taksim Meydanı'na – Karanfil Sokak'ın...

- Dönem adları büyük yazılır:

*Orta Çağ'dan – Lale Devri'ne – Tanzimat Dönemi'ndeki
– Kurtuluş Savaşı'na – Haçlı Seferleri'ne...*

- Meslek, lakap, unvan ve kişi saygı sözleri büyük yazılır:

*Avukat Bilal Bey'e – Doktor Nihal Hanım'dan –
Yetim Hasan – Akif Efendi'ye – Fahrettin Paşa'nın –
Şair Melih Cevdet Anday – Muhabir Celal Bey'in –
Ayşe Hanım'a...*

- Özel gün ve haftalar, dini-millî bayramlar, etkinlik, seminer, konferans, festival ve eser adları büyük yazılır:

*Tıp Bayramı'nı – Ramazan Bayramı'nda –
Anneler Günü 'ne – 3. Kiraz Festivali'ne –
İşçi Bayramı'nın – Hıdırellez'in -*

- Kanun, tüzük, genelge, hukuk, yönetmelik vb. sözcükler büyük yazılır:

*Bu hafta Kanun'un 12. maddesi değişebilirmiş.
Bunlar Medeni Kanun'dan alınmış maddelerdir.
1245 sayılı Yasa'nın 12. maddesinin son bendi...
Meclis İç Tüzüğü'nü oylayacaklarmış.
Kılık Kıyafet Yönetmeliği'nin ilk maddesine bakın.*

- Hitaplar büyük yazılır:

*Değerli Büyüğüm
Sevgili Valideme
Sayın Başkan
Aziz Dostum*

- Kurum, kuruluş ve kurul adları büyük yazılır ve üzerine gelen ekler kesmeyle ayrılmaz:

*Topkapı Sarayı Müzesine
Sağlık Bakanlığına
Akdeniz Üniversitesinde
Bakanlar Kurulundaki*

!!! Aslında büyük harfle yazılan sözcükler ortak tamlanan olursa küçük harfle yazılmalıdır:

Taksim, Maltepe ve Tandoğan **meydanları** hazırmış.
Topkapı, Yıldız, Çırağan **sarayları** restore edilecekmiş.
Ganj, Nil ve Fırat **nehirlerinin** debisi giderek azalıyor.

- **ÖZEL İSİMLERDEN SONRA GELEN VE KÜÇÜK YAZILAN SÖZCÜKLER :**

- Para birimleri küçük yazılır:

Türk lirası – Amerikan doları – İngiliz sterlini

- “il, ilçe, köy, kasaba, semt, belde, eyalet, şehir, kent, vilayet” vb. sözcükler küçük yazılır:

*Antalya ili – Konyaaltı ilçesi – Adrasan köyü –
Yeşilköy semti – Uzunca beldesi – Teksas eyaleti –
Sinekli kasabası – Bursa kenti – Çorum vilayeti...*

- “gazete, dergi, tablo, mecmua” vb. sözcükler küçük yazılır:

*Türk Dili dergisi – Varlık dergisi – Alem mecmuası –
Kuran Okuyan Kız tablosu – Hürriyet gazetesi...*

!!! **“Resmi Gazete, Millî Gazete, Tebliğler Dergisi”**
istisna örneklerdir.

- Özel ad yerine bile kullanılsa “o” zamiri büyük yazılmaz:

Bugün onu rahmetle andık.

Yaşadıklarımızı ona borçluyuz.

- Bir yer ya da millet adından sonra gelen ve tür/ çeşit adı bildiren ve türün hepsini karşılayan sözcükler küçük yazılır:

<i>Van kedisi</i>	<i>Antep fıstığı</i>	<i>Roma sikkesi</i>
<i>Ankara keçisi</i>	<i>Isparta gülü</i>	<i>İngiliz anahtarı</i>
<i>Kars kaşarı</i>	<i>Ayaş domatesi</i>	<i>Arnavut ciğeri</i>
<i>Türk milleti</i>	<i>Güneş sistemi</i>	<i>Ay tutulması</i>

- Tarihi bir dönem bildirmeyen “*edebiyat, tarih, felsefe, müzik, dil, kültür, şiir*” vb. sözcükler küçük yazılır:

<i>Türk edebiyatı</i>	<i>eski Rus edebiyatı</i>
<i>halk edebiyatı</i>	<i>tekke şiiri</i>
<i>divan edebiyatı</i>	<i>Alman tarihi</i>
<i>tasavvuf şiiri</i>	<i>Türk sanat müziği</i>
<i>eski İngiliz tiyatrosu</i>	<i>Meksika mutfağı</i>

- Başlıklardaki ya da eser adlarındaki bağlaçlar küçük harfle yazılır:

Ferhat **ile** Şirin Suç **ve** Ceza

*Vatan **yahut** Silistire* *Leyla **ve** Mecnun*

Aslı ile Kerem *Diyorlar ki*

• “KITA” SÖZCÜĞÜNÜN YAZIMI:

Coğrafi terim olmasına rağmen **küçük** yazılır.

Afrika kıtası – Asya kıtası...

• AKRABALIK ADLARININ YAZIMI:

Akrabamız olsun ya da olmasın **küçük** yazılır. İyelik eki alsın ya da almasın **küçük** yazılır.

*Hepimiz Ayşe **teyze**yi severiz.
Mahalledeki Ramiz **dayının** yanına gidiyoruz.
Onlar Fahriye **ablayı** tanımıyorlar.
Dün akşam Ali **eniştem** geldi.
Nesrin **halam** bizi misafir etti.
Mehmet **amca** muhtar seçilmiş.*

Akrabalık adları özel ismin başında kullanılırsa ya da akrabalık adı kişinin ismiyle kalıplaşmışsa **büyük** yazılır.

*Sinemamızın ünlü ismi Ramiz **Dayı** aramızdan ayrıldı.
Manuş **Baba** – Orhan **Baba** – Müslüm **Baba** –
Dayı Kemal – **Nene** Hatun – Fahriye **Abla** (Ahmet
Muhip Dranas’ın ünlü şii)*

• AY VE GÜN ADLARININ YAZIMI:

Aslında özel isim değildir ve **küçük** yazılır.

*Seninle bunu **salı** günü görüşelim.
Geçen **mart** ayında ödeme yapılmış.
Üç yıl önce **ağustosta** karşılaşmıştık seninle.
Eskiden **ramazan** geceleri çok güzel geçerdi.*

Ay ve gün adları bir rakamla kullanılırsa **büyük** yazılır ve üzerine gelen ekler de kesmeyle ayrılır.

*22 **Haziran**’da tatile gideceğim.
13 **Mart Cuma**’nın programını uygulayalım.
Onunla **Mayıs**’ın 12’sinde çalışacağım.
2016’nın sıcak bir **Temmuz**’unda buluştuk.
2020’nin **Ramazan** ayında yardıma başlarız.*

• YÖN ADLARININ YAZIMI:

Aslında özel isim değildir ve **küçük** yazılır. (Yön bildirirse)

*Aracımızı günlerce **batıya** sürdük.
Evimizin **güneyi** yeterince ışık almıyor.
İrlanda’nın **kuzeyi** karışmış.
Anadolu’nun **güneydoğusu** çok değişmiş.
!!! Yön adları bir özel addan sonra gelirse yön anlamı taşıdığı için **küçük** yazılır.*

!!! Ara yönler daima **bitişik** yazılır: *güneydoğu – güneybatı – kuzeydoğu – kuzeybatı.*

!!! Yön adları yön bildirmeyip de yer adı olursa **büyük** harfle yazılmalıdır.

*Bu dönemde **Batı** tipi konaklar yaygındır.
Batı’nın **Doğu**’ya bakışı hiç değişmiyor.
Şu an **Güney**’de konforlu bir otelde olmak vardı!
Geçen hafta **Kuzey** İrlanda karışmış.
Bugün **Güneydoğu** Anadolu Bölgesi’ne gidelim.
Sizler haritadan **Kuzey** Suriye’yi gösteremezsiniz.*

!!! “**Uzak Doğu – Orta Doğu – Yakın Doğu – Orta Asya – Ön Asya – İç Batı – Orta Anadolu**” gibi yer adları da **büyük** harfle yazılır.

3. KISALTMALARIN YAZIMI:

Kısaltmalarda bazı kriterler vardır:

- Birden çok sözcükten oluşan kısaltmalarda sözcüklerin ilk harfleri yan yana getirilir ve **büyük** harfle kısaltılır.
- **Büyük** harfle yapılan kısaltmalar genellikle kurum adlarıdır.
- **Büyük** harfle yapılan kısaltmalarda “T.C. ve T.” kısaltmaları hariç nokta kullanılmaz.

M.E.B. (yanlış)

M.Ö. (yanlış)

D.S.İ. (yanlış)

A.Ü. (yanlış)

İ.E.T.T.(yanlış)

Trt (yanlış)

Unesco (yanlış)

MEB (doğru)

MÖ (doğru)

DSİ (doğru)

AÜ (doğru)

İETT (doğru)

TRT (doğru)

UNESCO (doğru)

- Büyük harfle yapılan kısaltmalar harf harf okunuyorsa gelen ekler son harfin telaffuzuna göre getirilir.

OGM'ne (yanlış)	OGM'ye (doğru)
DMO'nde (yanlış)	DMO'da (doğru)
AB'ne (yanlış)	AB'ye (doğru)
THY'nın (yanlış)	THY'nin (doğru)

- Büyük harfle yapılan kısaltmalar kelime gibi okunuyorsa son heceye göre ek getirilir.

ASAT'tan – TEDAŞ'ın – CMUK'un – ODTÜ'nün –
MEB'in – TOBB'dan...

- Ayrıca Türkçede K(a) şeklinde okunan bir ünsüz yoktur. Bu ünsüz K(e) şeklinde okunur ve buna göre ek getirilir.

STK'lar (yanlış)	STK'ler (doğru)
HSK'nın (yanlış)	HSK'nin (doğru)
KYK'ya (yanlış)	KYK'ye (doğru)
TDK'nın (yanlış)	TDK'nin (doğru)
SGK'dan (yanlış)	SGK'den (doğru)
TSK'nın (yanlış)	TSK'nin (doğru)

- Küçük harfle yapılan kısaltmalarda nokta kullanılır.
- Sonunda nokta kullanıldığı için getirilen ekler kesme işareti kullanılmadan yazılır.
- Küçük harfle yapılan kısaltmalara getirilen ekler kısaltmanın tam okunuşuna göre getirilir.
- Üslü ifadeler ek getirirken de kesme işareti kullanılmaz.

Prof.ün – Doç.in – Dr.dan – Av.tan – İng.siyle –
Alb.dan – yy.in – vb.nin – Alm.ya...

18.yy'ın (yanlış)	18.yy.in (doğru)
20.yy.'dan (yanlış)	20.yy.dan (doğru)
17.yy.nin (yanlış)	17.yy.in (doğru)

- Uzunluk ve ağırlık kısaltmaları küçük harfle noktasız kısaltılır ve ekler yine tam okunuşa uygun olarak kesme işaretiyle yazılır.

23 m'ye – 13. km'sinde – 84 kg'ın – 102 cm'ye –
50 ml'nin – 39 g'dan – 56 l'nin ...

4. KESME İŞARETİNİN (') KULLANILMADIĞI YERLER:

- Özel isimlere getirilen "-sız, -lı, -lık, -ce, -cı, -gıl, -laş" gibi yapım ekleri ve sonrasında gelen çekim ekleri kesmeyle ayrılmaz.

Antalyalı'nın	Türkleştir	Türklükten
Türkçenin	Mehmetsiz	Ahmetgile
İngilizcesiyle	Çinceye	Servetifünuncunun
Almancadan	Arapçası	İbranicenin

- Kurum, kuruluş ve kurul adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.

Akdeniz Üniversitesine	Sağlık Bakanlığında
Bilim Kurulunun	Ordu Belediyesinde
Bakanlar Kurulunun	Danıştaydan
Topkapı Sarayı Müzesine	Türk Hava Yollarındaki
Sosyal Güvenlik Kurumunun	Migrosun

- Özel isimlere getirilen "-lar/-ler" eki ve sonrasındaki ekler kesmeyle ayrılmaz.

Burculara...	Türklerin...
Almanlardaki...	Osmanlıların...
Amerikalara...	Avrupalarda...
Fatihlere...	M. Kemallerin...

!!! Bazı yer adlarında kalıplaşmış bir "-lar/-ler" eki vardır ve bunlar özel ad olduğu için üzerine gelen ekler kesmeyle ayrılır.

Balkanlar'dan...	Kafkaslar'ın...
Toroslar'dan...	Alpler'in...
Himalayalar'daki...	Toros Dağları'nı...
Ziganalar'da...	

- Sonunda nokta bulunan kısaltmalara getirilen ekler kesmeyle ayrılmaz.

Dr.un...	yy.daki...	İng.sini...
Av.in...	Prof.deki...	Alm.ya...

- Sonunda iyelik eki bulunan bir özel ada başka bir iyelik eki getirildiğinde kesme işareti kullanılmaz.

İstiklâl Marşımızın *Ağrı Dağımızda*
Türkiye Cumhuriyetimizin *İğdır Ovasının*
Taksim Meydanının *Van Gölümüzdeki*

!!! Yukarıdaki örnekler dikkat edin, özel isimlerin sonunda “-ı/-sı” iyelik eki zaten vardır. Bu sözcüklere tekrar “-mız/-nız” gibi başka bir iyelik eki geldiği için kesme işareti kullanılmamıştır.

İstiklâl Marşı’nın... *İğdır Ovası’na...*
Van Gölü’ndeki... *Taksim Meydanı’ydı...*
Antalya’mız *Türkiye’miz*

!!! Yukarıdaki örneklerde ise bazı özel adların sonunda iyelik eki var ama üzerine başka bir iyelik eki gelmemiştir ya da bazı özel isimlerin sonunda iyelik eki yok ama üzerine iyelik eki gelmiştir. Bu yüzden kuraldaki iyelik eki üzerine iyelik eki gelirse şartı sağlanmadığı için kesme işaretinin kullanılması doğrudur.

!!! İyelik Eklerimiz:

-im	(benim)
-in	(senin)
-i	(onun)
-imiz	(bizim)
-iniz	(sizin)
-leri	(onların)

5. ÜLEŞTİRME SAYILARININ YAZIMI:

Üleştirme ekleri rakamla değil **yazıyla** yazılır.

ikişer(doğru) – 2’şer (yanlış)
yedişer (doğru) – 7’şer (yanlış)
yüzer (doğru) – 100’er (yanlış)

6. SAAT VE DAKİKALARIN YAZIMI:

Saat ve dakikaların arasında iki nokta kullanılmaz. Saat ve dakikaların arasında nokta kullanılır.

13:45’te (yanlış) *13.45’te(doğru)*

Ayrıca tam saatlerin üzerine ek getirirken dakikaya göre değil de saat kısmının okunuşuna göre ek getirilir.

13.00’da (yanlış) *13.00’te(doğru)*

7. SÖZCÜKLER “ B – C – D – G ” İLE BİTER Mİ?

Sözcüğün orijinali ne olursa olsun Türkçede kelimeler bu yumuşak ünsüzlerle **bitmez**.

YANLIŞ

stad
etüd
üstad
metod
mabed
ecdad
limited
medcezir
kalb
ud
red

DOĞRU

stat
etüt
üstat
metot
mabet
ecdat
limitet
metcezir
kalp
ut
ret

!!! Sonu “-log” hecesiyle biten Batı kökenli kelimeler ve sondaki harfin değişikliği anlam farklılığına yol açan kelimeler bu kurala uymaz.

Biyolog – analog – monolog – diyalog – hac – ad – od
–yâd etmek – şad etmek ...

8. N-M DEĞİŞİMİ:

Türkçede özel isimler ve birleşik sözcükler hariç “b” ünsüzünden önce gelen “n” ünsüzü “m” ünsüzüne dönüşür.

YANLIŞ

menba
kanber
künbet
muşanba
zanbak
penbe
dolanbaç
saklanbaç
sünbül
çenber
canbaz

DOĞRU

membra
kamber
kümbet
muşamba
zambak
pembe
dolambaç
saklambaç
sümbül
çember
cambaz

!!! “İstanbul – Zeytinburnu – Safranbolu” gibi özel adlar ve “onbaşı – binbaşı – sonbahar – düzenbaz” gibi birleşik kelimeler ve “minber” sözcüğü bu kurala aykırıdır.

9. SATIR SONUNA GELEN BİRLEŞİK

KELİMELERİN BÖLÜNMESİ /

HECELENMESİ

Birleşik kelimeler hecelenirken ilk sözcüğün sonundaki ünsüz ikinci sözcüğün başındaki ünlüyle hece oluşturmaktadır.

YANLIŞ

Baş-öğ-ret-men

Çu-kur-o-va

As-lan-ağ-zı

Po-lis-e-vi

Bi-linç-al-tı

Ha-nım-e-li

Bü-yük-an-ne

Ki-tab-e-vi

İlk-o-kul

Kel-oğ-lan

DOĞRU

ba-şöğ-ret-men

çu-ku-ro-va

as-la-nağ-zı

po-li-se-vi

bi-lin-çal-tı

ha-nı-me-li

bü-yü-kan-ne

ki-ta-be-vi

il-ko-kul

ke-loğ-lan

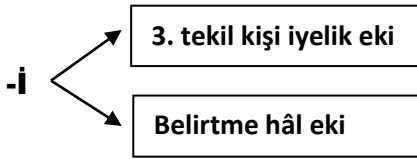
10. NİSPET EKİNİN (İ) YAZIMI:

Şapka işaretiyle (î) yazılan nispet ekiyle Türkçedeki “i” ünlüsü karışabilir.

Nispet eki eklendiği sözcüğün cümle içerisinde sıfat olmasını sağlar.

Burada önemli olan nispet ekini sıfat olan her sözcükte **kullanılmamasıdır**.

Elimizdeki kelimenin Türkçedeki “-i” ekini alma durumu söz konusuysa karışıklığı gidermek için nispet ekini kullanırız.

Aşağıdaki örneklerde sözcükler Türkçedeki belirtme ya da iyelik ekini almışlardır ve hiçbirisi sıfat görevinde değildir. İnceleyelim:

Türk askerî operasyona başladı.

Bu dinî anlamak için çaba sarf etmelisiniz.

Fizik ilmî üzerine araştırmalar yapıyor.

Kalbî bu kadar acıya dayanmadı.

Onun hayalî başarılı bir doktor olmaktı.

Beşerî her ortamda tanırırsınız.

Bu fiilî ben çok kullanırım.

Demir madenî bu profilde kullanılır.

Duvardaki resmi kaldırmışlar.

Osmanlı tarihî önemli bir konudur.

İzlediğimiz temsilî çok beğendim.

Çocuğun edebî hepimize örnek olmalıydı.

Şimdi de aynı sözcükleri sıfat göreviyle kullanalım ama bu sefer nispet ekini (î) kullanacağız. İnceleyelim:

Askerî operasyonlar başladı.

Dinî meseleler dikkatimi çekiyor.

İlmî dernekler faaliyetlerine hız verdi

Kalbî konular tartışılmalı bazen.

Onun hayalî arkadaşları varmış.

Beşerî faaliyetler dünyamızı çok yordu.

Polis fiilî müdahalede bulunmuş.

Madenî eşyalar kullanılıyordu.

Resmî bayramlar önemini koruyordu.

Bugün tarihî yapıları gezeceğiz.

Temsilî istiare konusunu öğrendik.

Yapılan edebî sohbet çok hoşuma gitti.

!!! Kelime Türkçedeki -i ekini alamıyorsa sıfat bile olsa nispet ekiyle yazılmaz. Aşağıdaki örnekler Türkçedeki -i ekini alamadıkları için bunlar nispet ekiyle yazılmadı:

insani yardım

medeni insanlar

limoni tavırlar

kurşuni renkler

ticari konular

siyasi partiler

tali yol

tıbbi atık

fiziki harita

11. DÜZELTME İŞARETİNİN YAZIMI (^):

Yazılışları aynı anlamları ve söylenişleri farklı olan sözcükleri ayırt etmek için kullanılır.

Ünlülerin uzun okunmasını sağlar.

<i>adem(yokluk)</i>	<i>âdem(insan)</i>
<i>adet(sayı)</i>	<i>âdet(gelenek)</i>
<i>alem(bayrak)</i>	<i>âlem(dünya)</i>
<i>aşık(eklem kemiği)</i>	<i>âşık(vurgun)</i>
<i>hal(sebze yeri)</i>	<i>hâl(durum)</i>
<i>hala(akrabalık adı)</i>	<i>hâlâ(henüz)</i>
<i>şura(şu yer)</i>	<i>şûra(danışma kurulu)</i>

Arapça ve Farsçadan dilimize giren birtakım kelimelerle özel adlarda bulunan ince "g – k" ünsüzlerinden sonra gelen "a – u" ünlüleri üzerine konur:

<i>dergâh</i>	<i>dükkân</i>	<i>gâvur</i>
<i>hikâye</i>	<i>kâfir</i>	<i>karargâh</i>
<i>tezgâh</i>	<i>kâğıt</i>	<i>yadigâr</i>
<i>Hakkâri</i>	<i>Nigâr</i>	<i>Kâzım</i>
<i>mahkûm</i>	<i>sükûn</i>	<i>sükût</i>

Kişi ve yer adlarında ince "L" ünsüzünden sonra gelen "a ve u" ünlüleri üzerine konur:

<i>Halûk</i>	<i>Lâle</i>	<i>Nalân</i>
<i>Balâ</i>	<i>Elâzığ</i>	<i>Islâhiye</i>
<i>Lâdik</i>	<i>Lâpseki</i>	<i>Selânîk</i>

12. ARADA ÜNLÜ BULUNAN VE BULUNMAYAN YABANCI KÖKENLİ SÖZCÜKLERLE İLGİLİ KÜÇÜK BİR GENELLEME:

<i>flüt</i>	<i>Hristiyan</i>	<i>psikoloji</i>
<i>tren</i>	<i>branş</i>	<i>klasisizm</i>
<i>tribün</i>	<i>stat</i>	<i>kral</i>
<i>kraliçe</i>	<i>krater</i>	<i>gram</i>
<i>kravat</i>	<i>espri</i>	<i>klişe</i>
<i>global</i>	<i>grup</i>	<i>floresan</i>

<i>grev</i>	<i>klavye</i>	<i>kriko</i>
<i>travma</i>	<i>traktör</i>	<i>program</i>
<i>propaganda</i>	<i>antrenör</i>	<i>film</i>
<i>trafik</i>	<i>kriter</i>	<i>slayt...</i>

!!! Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi Batı kökenli olup iki ünsüzle başlayan ya da iki ünsüzle biten kelimeleri yazarken araya ünlü getirmeyiz. Ancak bu durumun istisnaları da vardır. Aşağıdaki örnekleri inceleyelim:

<i>tiraj</i>	<i>kulüp</i>	<i>tıraş</i>
<i>kılavuz</i>	<i>inkılap</i>	<i>orijinal</i>
<i>inisiyatif</i>	<i>antibakteri</i>	<i>cerayan</i>
<i>kıraat</i>	<i>maalesef</i>	<i>sömestir</i>
<i>lakayt</i>	<i>tırabzan</i>	<i>bilumum</i>

gurup(güneşin batış vakti)...

13. "Kİ" NİN YAZIMI:

"Kİ"

Bağlaç olan "ki"
bağlama ya da
vurgu göreviyle
kullanılır ve ayrı
yazılır.

Ek olan "-ki"
kendisinden
sonraki sözcükle
ilgi kurar ve
bitişik yazılır.

!!! **"hangi"** veya **"kiminki / neyinki"** sorularına yanıt veren **"-ki"** ektir ve bitişik yazılır:

Geçen yılki ürün çok lezzetliydi. (hangi ürün?)

Akşamki maç nefes kesti. (hangi maç?)

Sokaktaki gürültü çok rahatsız ediciydi. (hangi gürültü?)

Türkiye'ninki giderek artıyor. (neyinki?)

İleriki ekipten hâlâ haber yok. (hangi ekip?)

Sizinki daha yanımıza uğramadı. (kiminki?)

Bizinki bugün sınava girecekmiş. (kiminki?)

Benim nazarımdaki durumun budur. (hangi durumun?)

Onun yüzündeki ifade dikkat çekiciydi. (hangi ifade?)

Buğüne kadarki çalışmalar buymuş. (hangi çalışmalar?)

Yukarıdaki örneklerde parantez içindeki sorulara cevap veren "-ki" ekleri vardır ve bitişik yazılır. Bu sorulara cevap vermezse ayrı yazılır. Aşağıdaki örnekleri bu gözle inceleyelim:

Elbette **ki** - ne var **ki** - iyi **ki** - Belli **ki** - öyle **ki** - diyelim **ki**

Tabii **ki** - kaldı **ki** - tut **ki** - Şayet **ki** - eğer **ki** - desem **ki**

Sanki

İllaki

Mademki

Belki

Oysaki

Halbuki

Çünkü

A

Meğerki

"SİMBOHÇAM"
şeklinde
kodlayabileceğiniz
bu sözcüklerde
geçen "-ki" ler her
zaman bitişik yazılır.

SONUÇ: Bir yazım sorusunu çözebilmek için aşağıdaki maddeleri bilip bilmediğinizi kontrol edin!!!

- ❖ Birleşik kelimeler hangi kurallara göre bitişik ya da ayrı yazılır?
- ❖ Kısaltmaların hangisinde nokta kullanılır, hangisinde kullanılmaz?
- ❖ Kısaltmalara getirilen ekler son harfin okunuşuna göre mi yoksa tam okunuşa göre mi getirilir?
- ❖ Kesme işaretleri nerelerde kullanılmaz?
- ❖ Özel isimler nasıl yazılır?
- ❖ Birden çok sözcükten oluşan özel ad takımları büyük mü yazılır?
- ❖ Özel adlardan sonra gelerek küçük yazılan sözcükler nelerdir?
- ❖ Türkçede kelimeler "b, c, d, g" ünsüzleriyle biter mi?
- ❖ Türkçede "b" ünsüzünden önce "n" ünsüzü gelir mi?
- ❖ Satır sonundaki birleşik kelimeler nasıl bölünür/hecelenir?
- ❖ "ki" ve "de" sözcükleri neye göre bitişik neye göre ayrı yazılır?
- ❖ İkilemeler nasıl yazılır?
- ❖ Pekiştirmeler nasıl yazılır?
- ❖ Sayılar nasıl yazılır?
- ❖ Akrabalık adları nasıl yazılır?
- ❖ Yön adları nasıl yazılır?
- ❖ Ay ve gün adları nasıl yazılır?
- ❖ Yardımcı fiiller bitişik mi ayrı mı yazılır?
- ❖ Deyimler bitişik mi ayrı mı yazılır?
- ❖ Nispet eki(î) nasıl yazılır?
- ❖ Türkçede şapka(^) işareti var mı yok mu?